

Ukrajinská bajka a bajkaři

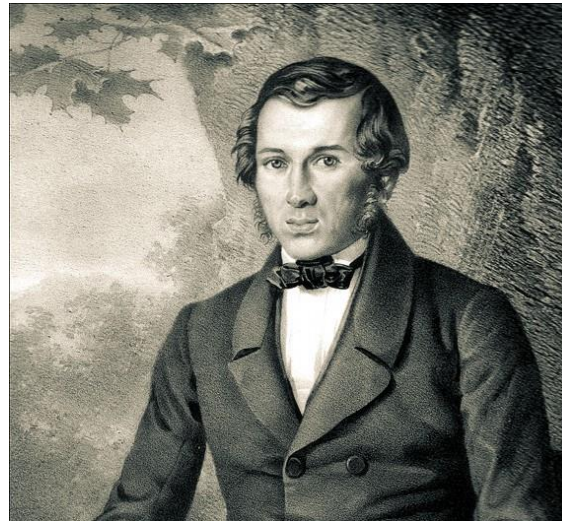
Леонід Глібов

- Přejichodným žánrem mezi klasicismem a burleskou byla bajka (do 20. let 19. století). Bajka – malý lyrickoepický žánr ve veršované formě. Rysy bajky: humoristický a satirický obsah, demokratický raz a alegorická forma.

Петро Гулак-
Артемівський

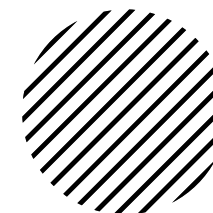

Євген Гребінка

- **Леонід Глібов** (1827–1893)
- **Євген Гребінка** (1812–1848)
- **Петро Гулак-Артемівський** (1813–1873)

Леонід Глібов (1827–1893)

- Leonid Hlibov založil žánr realistické bajky
- Jeho tvorba je rozdělena do období: 50.–60. let a 70.–90. let 19. století.
- Zpočátku Hlibov překládal do ukrajinštiny bajky ruského bajkaře Ivana Krylova a přidával jim ukrajinské rysy

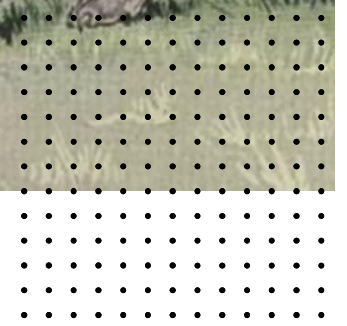
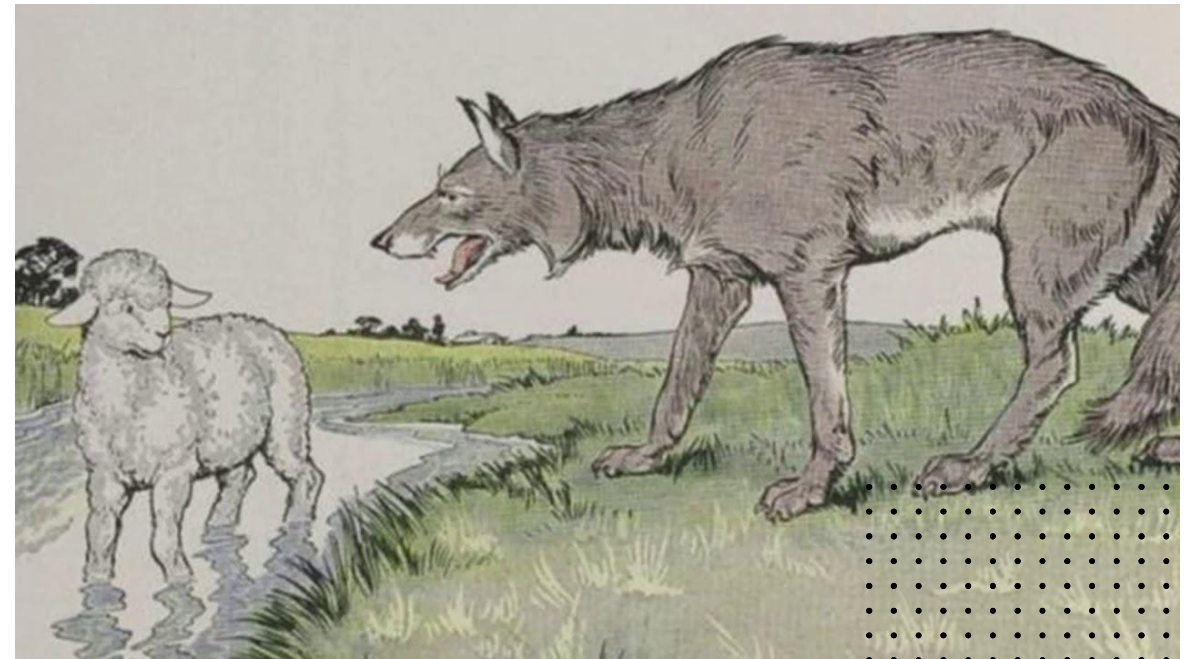
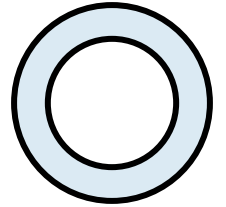
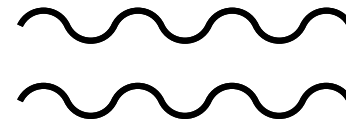
Bajky Hlibova

- **Bajky prvního období** – odráží nezákonné postavení poddanských rolníků
- Nejvýznamnější bajka tohoto období “Вовк та Ягня”, napsaná v roce 1854.

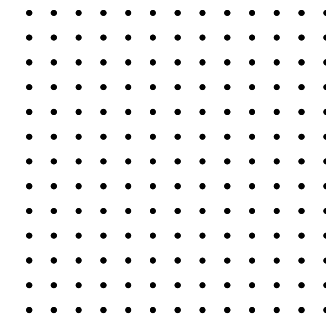
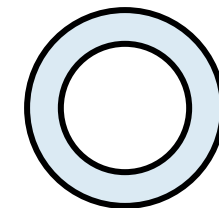
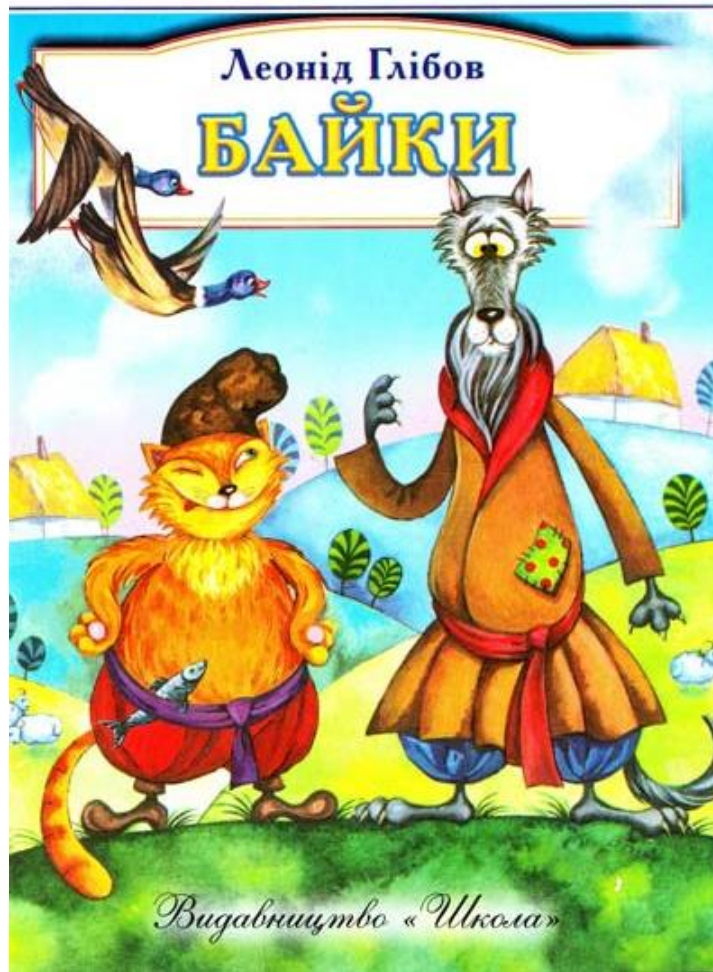
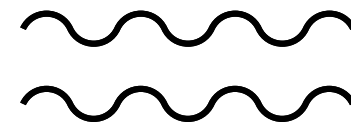
"Вовк та Ягня" (1854)

- В образі Вовка автор змалював грубого пана-кріпосника, який цинічно утверджував право сильного. Спочатку він шукає "юридичні" підстави, щоб розправитися з беззахисним Ягням, але, не знайшовши їх, зневажливо сказав, що він голодний, а це вже є причиною, щоб слабшого з'їсти. Поет майстерно передав страх і розпач Ягняти, сваволю та впевненість Вовка у своїй безкарності.

Bajky Hlibova

- **Bajky druhého období** – odhalují nedostatky vládnoucích tříd: aroganci, lichocení, chloubu atd.
- Nejvýznamnější bajka tohoto období «Цуцик».

«Цуцик»

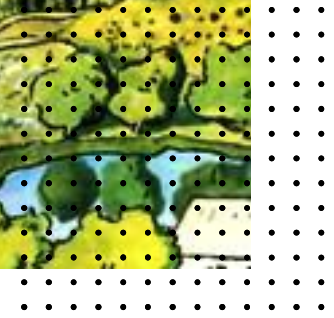
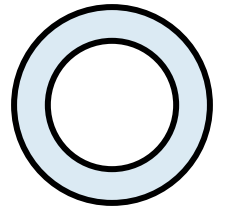
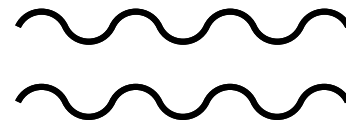
- У байці «Цуцик» поет засуджує хвалькуватих вискочок, які тільки вміють, що на «~~XXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXXXXXX~~ ~~XX-XXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXXXXXX~~». Ця байка написана у формі діалогу між Бровком і Цуциком. Цуцику властиві такі риси, як улесливість, лакейське прислужництво, зухвалість. Він зверхньо ставиться до трудівника Бровка, самовдоволено розповідає йому про своє життя нероби. Чесного і сумлінного Бровка, який працює на господа, той часто б'є і годує поміями. Бровко зневажає Цуцика, але й боїться, бо Цуцик «~~XXXXXXXXXX~~ ~~X~~ ~~XXXXXXXXXX~~, ~~XXXXX~~ ~~XXXXXXXXXX~~». Отже, Глібов своєю байкою виступив на захист безправної працюючої людини.

Lyrická tvorba Hlibova

- Začal psát lyrickou poezii v polovině padesátých let 19. století.
- Nejvýznamnější jsou díla romantického charakteru – báseň „Жырба“

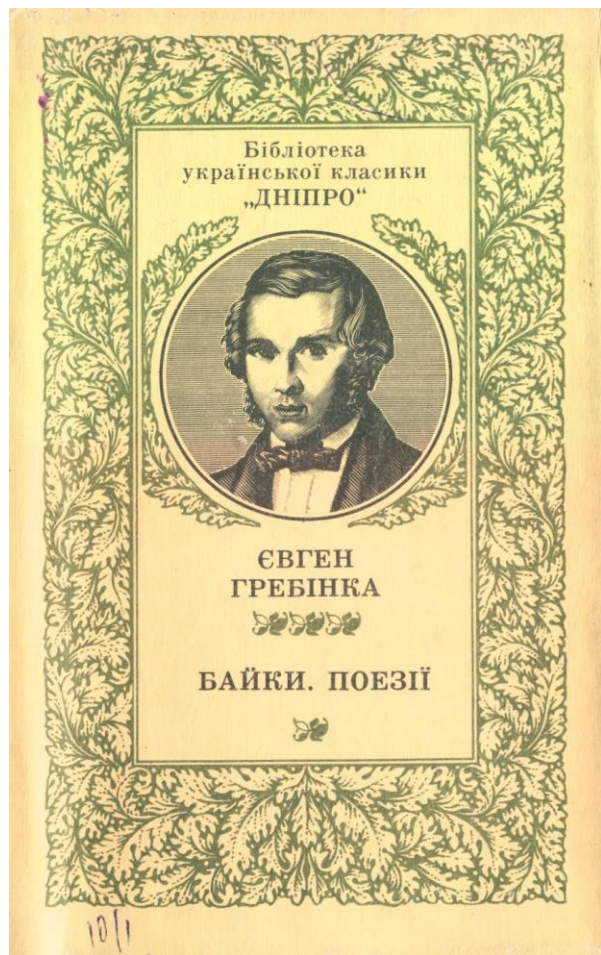
Євген Гребінка (1812–1848)

- «Ластівка» - časopis, vycházel v Petrohradě v první polovině 19. st.
- 1. skupina bajek – s výrazným sociálním zaměřením – vztah mezi vesničany a pány («Школяр Денис», «Віл», «Рожа та хміль»). Pozitivní hrdinové jsou hodní vesničané, pan je vždy nepřítel vesničanů. Dvě typické postavy: zkušený, poučen těžkým životem, otec a jeho syn.
- 2. skupina bajek – kritika feudálního soudu, zkorumpovaných soudních úředníků («Ведмежий суд», «Зозуля та снігур», «Горобці та вишня»).
- 3. skupina – morálně etická problematika («Лебідь і гуси», «Грішник», «Дядько на дзвіниці»). Lidová morálka – záporné lidské vlastnosti. Bajka «Цар» - hloupý úředník, žertovní žánr a humor. «Грішник» - hrdina má hodně žen, které ho nakonec „udusí».
- Vynalezl bajku ve formě dialogu – «Рибалка», «Рожа та хміль» a bajku monologizovanou «Цар».

Lyrika Hrebinky

- «Човен», «Українські мелодії», «Маруся».
- Psal i rusky (bydlel v Petrohradě), např. «Чёрные очи», «Украинские мелодии».
- Báseň «Човен» (1833)
- «Українські мелодії» – lidová témata.
- **Elegie Hrebinky** – «Маруся» (1843) – lyrický smutek dívky.
- «Козак на чужбині»
- «Богдан» (1834 – 1843)

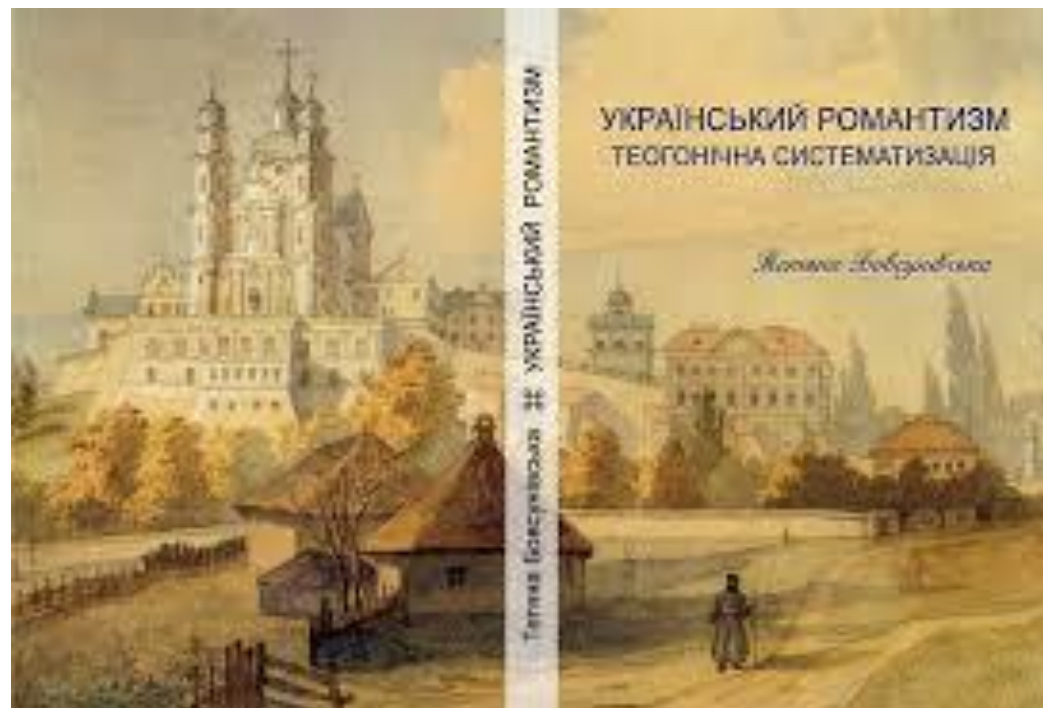
Петро Гулак-Артемівський (1813–1873)

- Od roku 1841 do roku 1849 byl rektorem Charkovské univerzity
- V roce 1817 začal publikovat v časopise «Український Вісник»
- Překlady: Jean-Jacques Rousseau, John Milton, Adam Mickiewicz, Johann Wolfgang Goethe, Horatius
- Bajka «Пан і пес» (jako inspiraci použil bajku „Pan a pies“ polského básníka Ignacy Krasického)
- báseň «Мудрость» (publikovaná v roce 1819)
- balady: **«Твардовський»** (publikovaná v časopise «Славянин» v roce 1827), «Рибалка»
- Balada «Твардовський» se považuje za jedno z prvních děl ukrajinského romantismu.

Romantismus

- Doba romantismu v ukrajinské literatuře – 20.–50. leta 19. století. Úsilí vrátit Ukrajině její jméno (jazyk, kultura).
- Almanachy: «Український альманах», «Запорозька старина», «Сніп», «Молодик». V Petrohradě – «Український Зборник», «Утренняя звезда», «Ластівка» (Є. Гребінка).
- První dějiny Ukrajiny Микола Маркевич «Історія Малоросії»
- V centru uměleckého systému je zajímavý, výjimečný hrdina.
- Jeden z hlavních prvků – osvobození od nevolnictví.

Klíčové rysy romantismu

- národnost,
- historismus,
- vnímání každodenního života,
- povýšení lidského ducha, kult pocitů,
- zájem o folklór a nadpřirozené jevy.

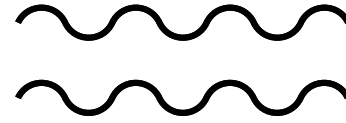
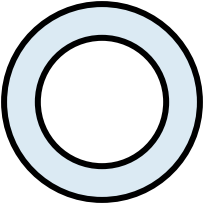

Tematické a stylové proudy romantismu

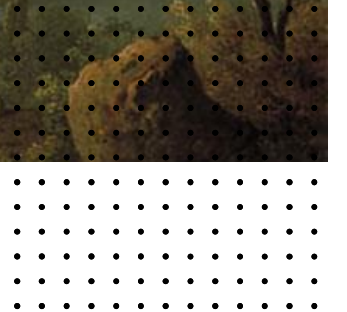
- Folklór a historie
- Občanský proud
- Psychologický a osobní proud

- Příklady romantické tvorby:
- Levko Borovykovskij „Marusja“, Amfrosij Metlynskyj „Kožači pomynky“, Mychajlo Kostomarov „Natalja“, T. Ševčenko „Za bajrakom bajrak“.

Školy ukrajinského romantismu

- Charkovská: Левко Боровиковський, Амвросій Метлинський, Микола Костомаров, Михайло Петренко, Яків Щоголів.
- Lvovská (Руська трійця): Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький.
- Куjevská: Михайло Максимович, Тарас Шевченко, М. Костомаров, Пантелеймон Куліш, Василь Білозерський. Shromáždilo se kolem bratrstva Cyrila a Metoděje. Obohatili ukrajinskou literaturu o novou problematiku, žánry, umělecké prostředky.

Петро Гулак-Артемівський

«Рибалка»

- Вода шумить!.. вода ґуля!..
На березі Рибалка молоденький
На поплавець глядить і примовля:
"Ловіться, рибочки, великі і маленькі!"
Що рибка смик — то серце тьох!..
Серденько щось Рибалочці віщує:
Чи то тугу, чи то переполох,
Чи то коханячко?..не зна він,— а сумує!
Сумує він,— аж ось реве,
Аж ось гуде,— і хвиля утікає!..
Аж — гульк!.. з води Дівчинонька пливе
І косу зчісує, і брівками моргає!..
Вона й морга, вона й співа:
"Гей, гей! не надь, Рибалко молоденький,
На зрадний гак ні щуки, ні лина!..
Нащо ти нівечиш мій рід і плід любенький?
Коли б ти знав, як Рибалкам
У морі жить із рибками гарненько,
Ти б сам пірнув на дно к липам
І парубоцькеє оддав би нам серденько!

Ти ж бачиш сам,— не скажеш: ні —
Як сонечко і місяць червоненький
Хлюпоцуться у нас в воді на дні
І із води на світ виходять веселенькі!
Ти ж бачив сам, як в темну ніч
Блищать у нас зіроньки під водою;
Ходи ж до нас, покинь ти удку пріч,-
Зо мною будеш жить, як брат живе з сестрою!
Зирни сюди!.. чи се ж вода?..
Се дзеркало,— глянь на свою уроду!..
Ой, я не з тим прийшла сюда,
Щоб намовлять з води на парубка невзгоду!"
Вода шумить!., вода гуде...
І ніженьки по кісточки займає!..
Рибалка встав, Рибалка йде,
То спиниться, то вп'ять все глибшенько пірнає!..
Вона ж морга, вона й співа...
Гульк!.. приснули на синім морі скалки!..
Рибалка хлюп!.. За ним шубовсть вона!..
І більше вже нігде не бачили Рибалки!

Romantická tvorba Євген Гребінка

- «Човен», «Українська мелодія», «Маруся», «Заквітчалася дівчина».
- Romance «Очи черные», rusky psané básně «Печаль», «Скала». sbírka «Рассказы пирятинца».
- Novely «Нежинский полковник Золотаренко», «Кулик».
- Romány «Доктор», «Чайковський».
- črty «Петербургская сторона», «Хвастун».

Левко Боровиковський

- Balada «Маруся»
- «Молодиця» – 1828 «Вестник Европы»
- «Чарівниця» – 1831 (základ píseň «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці»).
- Psal historické elegie – думи a romantickou poezii. Vytvořil postavu pěvce, báseň «Бандурист».
- Báseň «Волох» - oslava volného života, cikánské motivy, vyznání životní svobody.

Віктор Забіла

- sbírka «Співи крізь сльози»
- Básně «Соловей», «Човник»
- sociální motivy v básni «Зовсім світ перевернувся»

Михайло Петренко

- Elegická reflexívni báseň
«Дивлюсь я на небо, та й
думку гадаю...»
- Cyklus «Слов'янськ»

Михайло Петренко

Написав романс “Небо” (“Дивлюсь я на небо”).

Автор поетичних рядків:

- * Дивлюсь я не небо та й думку гадаю,
Чому я не сокіл, чому не літаю...?
- * Чому мені, Боже, ти крилів не дав?
Я б землю покинув і в небо злітав!

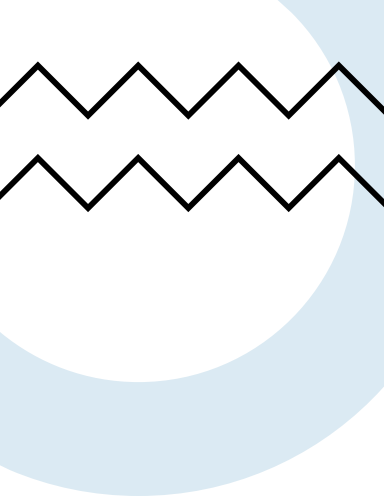
У творі “Небо” (“Дивлюсь я на небо”) ліричний герой є виразником романтичної туги:

Чужий я у долі, чужий у людей:
Хіба ж хто кохає нерідних дітей?
Кохаюся лихом, привіту не знаю,
І гірко, і марно свій вік коротаю:
І в горі спізнав я, що тільки одна, -
Далекеє небо, - моя сторона.

У творі “Небо” (“Дивлюсь я на небо”) для ліричного героя притаманний романтичний порив до ідеалу:

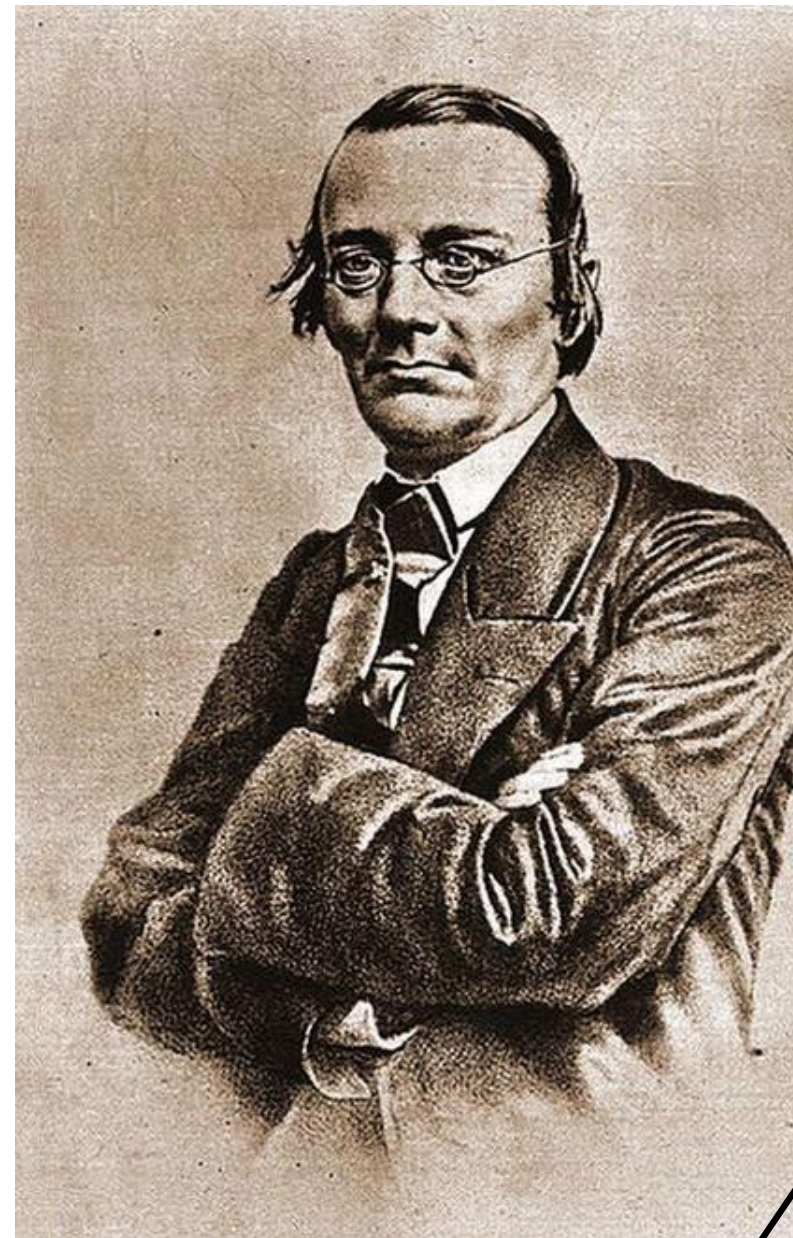
Я б землю покинув і в небо злітав!
Далеко за хмари, подальше од світу,
Шукать собі долі, на горе привіту,
І ласки у зірок, у сонця просить
У світлі їх ясним все горе втопить...

Микола Костомаров

- «Закон божий, або Книга буття українського народу»
- Sbírka «Українські балади»
- Báseň «Співець Митуса»
- Novela «Чернігівка»

Микола Костомаров

Написав “Закон божий, або Книга буття українського народу” – маніфест Кирило-Мефодіївського братства.

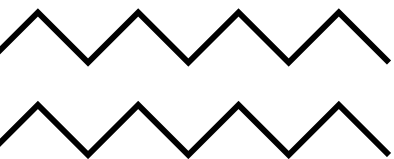
“ЗАКОН БОЖИЙ, або КНИГА БУТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ”

- йдеться про взаємини України і Росії: “Скоро побачила Україна, що поєдналась у неволю, бо вона по своїй простоті не пізнала, що там був цар московський, а цар московський усе рівно було, що ідол і мучитель. 90. І одбилась Україна од Московщини”.
- рядки: “89. Але скоро побачила Україна, що поєдналась у неволю, бо вона по своїй простоті не пізнала, що там був цар московський, а цар московський усе рівно було, що ідол і мучитель”.
- уривок: “80. І день ото дня росло, умножалось козацтво і незабаром були б на Україні усі козаки, усі вільні і рівні...”
- рядки: “93. І билась Україна літ п'ятдесят, і єсть то найсвятіша і славніша війна за свободу, яка тільки єсть в історії...”

“СПІВЕЦЬ МИТУСА”

- уривок з твору:

Гине сила Дажбожого внука: татари плюндрують,
Князі кують коромоли, не дають об вірі і людях.

Амфросій Метлинський

- Sbíрка «Думки й пісні та ще дещо».
- Elegie «Козача смерть»
- «Смерть бандуриста»
- přeložil básně českého spisovatele Františka Čelakovského.

Амфросій Метлинський

“СМЕРТЬ БАНДУРИСТА”

Тема – стан рідної мови, пісні.

- у цьому творі композиційним обрамленням служить образ розбурханої стихії:

Буря виє, завиває,
І сосновий бір тріщить;
В хмарах блискавка палає,
Грім за громом грякотить.

- романтична картина бурі на Дніпрі (експресивний пейзаж – нічна буря на Дніпрі):

Дніпр клекоче, стогне, плаче
Й гриву сивую трясє;
Він реве й на камінь скаче,
Камінь рве, гризе, несе...

- романтичний пейзаж:

Буря виє, завиває,
І сосновий бір тріщить;
В хмарах блискавка палає,
Грім за громом грякотить.
Ніч то углем вся зчорніє,
То як кров зачервоніє!

- цей твір експресивно виразив убоління романтичного героя за ганебний стан поневоленої нації:

Грім напусти на нас, Боже, спали нас в пожарі,
Бо і в мені, і в бандурі вже глас завмирає!
Вже не гримітиме, вже не горітиме, як в хмарі,
Пісня в народі, бо вже наша мова конає!

